

DAGENS FRÅGOR

Den 1 dec. 1946.

Den nya franska socialförsäkringslagen. I det franska arbetsministeriets officiella organ *la Revue Française du Travail* publicerades några dagar före den 26 april 1946, då Konstituerande Nationalförsamlingen nr 1 utan debatt antog den nya folkförsäkringslagen, en artikel, där begreppet »sécurité sociale» preciseras i anslutning till de i regeringens proposition angivna motiven.

Visserligen är termen »sécurité sociale» ingen nyhet i Frankrikes socialekonomiska lagstiftning, men under den regim, som började efter befrielsen i augusti 1944, menas därmed inte blott ålderspension samt sjuk- och invaliditetsförsäkring; »sécurité sociale» innefattar även en statsgaranti, att varje arbetsför fransk medborgare skall få en lämplig sysselsättning, som ger honom och henne erforderliga existensmedel. En dylik statsgaranti förutsätter, att tillgången på arbete är konstant, vilket den emellertid aldrig har varit och aldrig kommer att bli, eftersom den, för att använda matematikens språk, är en funktion av variabla faktorer, vilka ingen regering kan bemästra av det enkla skälet att flera av dessa faktorer ligga utanför en regerings maktsfär, t ex. konjunkturväxlingar på världsmarknaden och internationella utrikespolitiska komplikationer. Lagens författare torde väl själva ha insett, att en statsgaranti, avseende *permanent* sysselsättning åt varje arbetsför medborgare, är en chimär, men de ha måst följa de partipolitiska direktiven.

För att gardera sig mot ett krav på en omedelbar realisering av utfästelserna om permanent arbete åt alla ha statsmakterna i lagen inflikat en paragraf, som stadgar, att folkförsäkringsreformen skall i likhet med socialiseringen genomföras etappvis, vilket innebär att till en början endast de delar av reformen verkställas, som stå i ett visst sammanhang med tidigare lagstiftning på området i fråga, d. v. s. de under mellankrigstiden promulgerade lagarna om »les assurances sociales». Statens garanti, att varje arbetsför medborgare skall erhålla en permanent sysselsättning blir slutetappen — av ovan anförda skäl ligger den i ett oändligt fjärran. Men denna garanti gör sig nog så bra på papperet, ett lockbete för att driva mindre intelligenta arbetare in i den röda partifällan.

Medan den tidigare sociala försäkringslagstiftningen endast gällde vissa befolkningsgrupper, avser, som ovan antytts, den nya lagen alla franska medborgare, som äro bosatta i Kontinental-Frankrike. För fransmän i kolonierna och protektoraten skall senare en särskild lag utarbetas.

De förut gällande bestämmelserna angående understöd vid sjukdom och invaliditet äro på det hela taget oförändrade, men de äro hädanefter tillämpliga på alla franska medborgare, likaså tidigare fast-

ställda grunder för utbetalning av familjeunderstöd (allocations familiales). Det är alltså inte blott — som hittills — kroppsarbetare, som komma i åtnjutande av ålderspension och annat understöd utan hela nationen — köpmän, industriidkare, hantverkare, jordbrukare, läkare, ingenjörer, advokater, arkitekter, konstnärer, författare, journalister, skådespelare, anställda av olika slag och andra yrkesutövare samt därjämte även medborgare, som inte kunna hänföras till någon viss yrkesgrupp; t. ex. en rentier och alla dessa, som, inte minst i Paris, leva »au jour le jour», från dag till dag, ur hand i mun. Alla, från den rikaste till den fattigaste, äro nu infogade i den ordning, som kallas »la sécurité sociale».

De enda kategorier, för vilka den nya lagen inte gäller, äro de arbetargrupper, som sedan länge erhålla relativt stora statsunderstöd och pensioner, nämligen gruvarbetare, sjömän och några kategorier inom järnvägspersonalen.

Vad beträffar de civila och militära funktionärerna, kommer deras ställning att preciseras i ett lagsupplement.

I fråga om i Frankrike fast bosatta utlänningar samt i Frankrike arbetande (d. v. s. syselsatta i den franska produktionen, t. ex. verkstadsarbetare, jordbruksarbetare och hantverkare) men i hemlandet skrivna utlänningar ämna utrikes- och arbetsministerierna utarbета en specialförordning.

Varje myndig och arbetsför medborgare är förpliktad att årligen erlægga en försäkringspremie, som i princip utgör 16 % av vederbörandes inkomst av arbete eller kapital eller från annan inkomstkälla upp till 120,000 francs per år. En i ett företag anställd person (kategorien nr 1, löntagare) betalar 6 % av lönen; resten, 10 %, erlägges av arbetsgivaren, varav 6 % till försäkringsfonden och 4 % till finansieringen av familjeunderstöden. Kategorien nr 2 (de som utöva ett yrke, men icke äro löntagare, t. ex. läkare, advokater, ingenjörer, arkitekter, industriidkare, köpmän, jordbrukare, hantverkare och andra, som etablerat egen rörelse), erlägger hela försäkringsavgiften, 16 %, då ju vederbörande är sin egen arbetsgivare. Avgiften beräknas på deras beskattningsbara årsinkomst enligt deklARATIONEN, dock på högst 120,000 francs. Vad beträffar kategorien nr 3 (personer som inte utöva något yrke, t. ex. rentierer, konstnärer, författare), beräknas försäkringsavgiften antingen på den enligt deklARATIONEN beskattningsbara årsinkomsten upp till 120,000 francs eller, om de inte ha beskattningsbar inkomst, på hälften av en industriarbetares medellön per år eller (för vissa fall) på ett belopp, som är = den lägsta ålderdomspensionen per år, d. v. s. 10,800 francs i städerna och 8,200 francs i landskommunerna.

Befriade från alla försäkringsavgifter äro 1) personer över 65 år som inte utöva något yrke, 2) icke arbetsföra invalider och obotligt sjuka samt 3) de som blivit arbetslösa.

Som ovan nämnts, är försäkringsavgiften i princip 16 % av årsinkomsten intill 120,000 francs. Denna norm tillämpas utan undantag på löntagarkategorien (med hjälp av arbetsgivaren), men beträffande de andra kategorierna kan tariffen i vissa fall sänkas till 9 %.

I fråga om statens utanordning av diverse understöd och ålderdomspension stadgas, att endast löntagare har rätt att erhålla det maximum av understöd och pension, som senare kommer att fixeras, och blott denna kategori kan få sjuk-, invaliditets-, moderskaps- och begravningshjälp i penningar och in natura enligt högsta tariffen. De, som utöva ett yrke men ej äro löntagare (kategorien nr 2), erhålla ålderdomspension samt sjuk-, invaliditets-, moderskaps- och begravningshjälp enligt en tariff, som växlar från fall till fall, men den är lägre än tariffen för kategorien nr 1; vid sjukdom och händelse utgår understödet i regel endast i form av naturaprestationer. Personer som inte utöva något yrke (kategorien nr 3) komma i åtnjutande av ålderdomspension samt få i vissa fall sjuk-, invaliditets-, moderskaps- och begravningshjälp (in natura). De, som befriats från erläggande av försäkringsavgifter, erhålla naturaprestationer och i visa fall penningunderstöd.

Nu är det att märka, att medan försäkringsavgifterna blivit noga fixerade för de olika kategorierna, innehåller lagen inga exakta uppgifter rörande *storleken* av statens motprestationer; dessa komma att »senare preciseras». Endast i de begränsade fall, där paragrafer i den tidigare socialförsäkringslagstiftningen (les assurances sociales) inflikats i den nya lagen, vet man, till vilka belopp en del understöd komma att uppgå, t. ex. i fråga om ålderdomspensionen för vissa grupper av löntagare, huvudsakligen kroppsarbetare. Då man tar en försäkring, vill man ha en exakt uppgift om försäkringsgivarens motprestation, i synnerhet då försäkringen är obligatorisk. Lagen säger endast, att det blir ålderdomspension och åtskilliga andra understöd för alla kategorier av försäkringstagare, men hur mycket, det skall bestämmas »senare».

Är man i okunnighet om, hur stora statens motprestationer bli, vet man heller inte, när dessa prestationer komma att utgå. Man vet endast, att de utfästelser, staten gjort i fråga om ålderdomspensionen, icke kunna infrias, förrän produktionens medelnivå är = 110 % av 1938 års nivå och beträffande de andra riskerna 125 %. Enligt den senaste statistiken utgör produktionen för närvarande endast 64 % av 1938 års produktion.

Beträffande kostnaderna äro arbets- och finansministeriernas uppgifter mycket svävande. Understöden till de gamla, som i första rummet komma att utanordnas, beräknas uppgå till cirka 15 miljarder francs. Antalet avgiftspliktiga uppskattas approximativt till 20 milj. (7,5 milj. enligt gamla lagen).

En ej ringa procent av de avgiftspliktiga är faktiskt inte i behov av understöd och ålderdomspension. Deras uppgift är att med sina bidrag finansiera statshjälpen till verkligt behövande landsmän. De avgifter, som de ekonomiskt välsituerade erlägga, ha i själva verket inte karaktären av försäkringspremier utan äro snarare att anse som ett slags solidaritetsskatt.

Den 1 juli 1946 trädde lagen i kraft, men den pågående våldsamma francinflationen äventyrar folkförsäkringens praktiska värde. Det fåtal understöd och pensioner, som hittills fixerats, äro redan löjligt

små. Ett exempel: den årliga ålderdomspensionen på 10,800 francs ligger nu under existensminimum för en månad i dagens Paris. Så var det också i Tyskland under markinflationen i början av 1920-talet. En tysk generals årspension räckte 1923 inte ens till en spårvagnsbiljett.

Den franska folkförsäkringens administration är monterad enligt centraliseringsprincipen. Varje kommun har sin försäkringskassa, men kommunkassorna sortera under la Caisse Nationale de sécurité sociale, där fackföreningarna dominera. Fastän arbetsgivarna bära den tyngsta bördan, har deras inflytande genom supplementlagen av den 31 oktober 1946 reducerats till ett minimum, en orättvisa som bland många andra det nya parlamentets borgerliga majoritet icke borde tolerera.

Jean Cay.

Det tyska mullvadandet i Schweiz under kriget. De schweiziska myndigheterna ha börjat att offentligt framlägga sina erfarenheter från kriget och redovisa sina åtgärder i olika hänseenden. Detta har skett med ibland alldeles förvånande öppenhet. Särskild uppmärksamhet har väckt general Guisans, den schweiziske överbefälhavarens, redogörelse för försvarets organisation och planer. Hans temperamentsfulla skrift med dess bilagor av försvarsgrenschefers och olika specialgrenschefers sakliga skildringar har blivit en best-seller, som lidelsefullt diskuteras inom alla kretsar i Schweiz.

Nyligen har också kantonregeringen i kantonen Basel-Stadt låtit offentliggöra en »Bericht über die Abwehr staatsfeindlicher Umtriebe in den Vorkriegs- und Kriegsjahren sowie die Säuberungsaktion nach Kriegsschluss». Fastän denna redogörelse endast omfattar en liten del, till yttinnehållet en av de minsta kantonerna, av Schweiz, är den av det allra största intresse. Basel ligger inte blott vid gränsen till Tyskland. Staden hade en bit av Tyskland mitt inne i sig, eftersom den tyska järnvägsstationen med tillhörande rangér- och godsbangårdar inom stadens område stod under tysk förvaltning och åtnjöt vidsträckta rättigheter. Samtidigt var gränsen i övrigt livligt trafikerad av tyskar med arbete i Basel och schweizare med arbetsplats i Tyskland. Allt som allt utgjorde Basel en idealisk utgångspunkt för tysk propaganda i och spioneri mot Schweiz. Staden blev också livligt och hänsynslöst utnyttjad för dessa ändamål.

Det utmärkande för den tyska verksamheten i Basel och för övrigt i hela Schweiz var dels, att Tyskland ej erkände den enskilde utlandstyskens rätt till eget ställningstagande i fråga om hans uppträdande i det land, där han åtnjöt gästrätt, dels att man organiserade allt och alla. För nationalsocialistisk uppfattning var den enskilde intet, partiet och staten allt. Varje tysk hade att utan tvekan ställa sig till förfogande för varje uppdrag. En tysk i utlandet var skyldig att meddela sina iakttagelser om allt av intresse, militärt, ekonomiskt, politiskt, även personligt om ämbetsmän, om sina kringboende, ja om sina släktingar. För att hålla honom själv under kontroll och under ständig påverkan av tyska idéer — och om möjligt isolerad från andra

än tyskar — tvingades han in i olika organisationer. »Ortsgruppe der NSDAP», »Hitlerjugend», »Arbeitsgemeinschaft der deutschen Frauen im Ausland», och vad de allt hette, hade dessa ändamål. Och de flesta tyskar läto sig villigt organiseras.

Över huvud låg det i nationalsocialismens egen idé, åtskilliga gånger tydligt förkunnad av Hitler, att ingenting kunde eller fick finnas som ej var politik. Sammanslutningen av den tyska kolonien i Basel, vilken 1933 uppgick till över 19,000 personer, var från början opolitisk. Men vid första maj-festligheten 1938 meddelade den tyske konsuln i Basel, att kolonien i dess dittillsvarande form upphört att existera. Hädanefter fanns ingen frivillig förening utan en »Zusammenschluss aller hier wohnhaften Deutschen zu einer echten Volksgemeinschaft». Denna innebar, att tyskarna i Schweiz fördes ut ur sitt demokratiska sammanhang med det land, där de voro gäster.

Verkligt ödesdigert var detta när det gällde ungdomen. De tyska skolbarnen uppfostrades i sina organisationer till fanatisk Hitlerdyrkan, till tro på de nationalsocialistiska idealen och till förakt för varje demokratiskt styrelseskick. Sin högsta höjd nådde denna utveckling sommaren 1942, när 1,300 tyska barn i Schweiz, därav 300 från Basel, reste till ett sommarläger i Tyskland. Där fingo de för första gången bära den bruna uniformen — i Schweiz gällde uniformsförbud — och de marscherade och exercerade av hjärtans lust. Men i Schweiz gingo de i samma skolor och i samma klasser som schweiziska barn, även naturligtvis sådana av judisk härkomst. Det är lätt att tänka sig vad detta skulle innebära av slitningar, särskilt som schweizarna av princip ej gjorde någon skillnad på olika barn. Enkla slagsmål mellan tyska och andra barn föranledde t. o. m. klagomål från den tyske konsuln i Basel hos vederbörande myndigheter.

En flod av tysk propaganda vällde under kriget över gränsen vid Basel och beredde schweizarna stora bekymmer. De inhemska nazistpartierna drogo däremot nytta därav. Att dessa aldrig fingo något avsevärt omfång kan naturligtvis dels tillskrivas det schweiziska folkets, av myndigheterna understödda sunda reaktion mot extremistpartiernas läror. Men partierna kunde heller inte framträda med verklig styrka, eftersom de visserligen alla hyllade führerprincipen, men aldrig kunde enas om vem som skulle vara schweizisk führer!

Viktigast av allt var, att den tyska kolonien och tyskfödda schweizare rekryterade den stora mängd av spioner, som avslöjades under kriget. Någon statistik över antalet spionerifall föreligger ej, men två tredjedelar av alla tvångsätgärder under kriget från polisens sida sammanhängde med spionerimål, och enbart i Basel fälldes ej mindre än 8 dödsdomar och 15 domar till livstids straffarbete. Över huvud synes den schweiziska polisen ha varit synnerligen effektiv. Det är också känt, att den hade större maktmedel och ingrep hårdare än t. ex. den svenska säkerhetspolisen.

Det vore frestande att försöka en jämförelse med svenska förhållanden, men en sådan är ej ännu möjlig. Svenskt material har ej publicerats i tillnärmelsevis samma utsträckning som schweiziskt. Men åtskilliga frågor ställa sig. Arbetade ej de tyska kolonierna i Sverige

med samma mål som i Schweiz? Och använde de ej samma medel? Och vore det ej lämpligt att man i Sverige finge veta vad som faktiskt förekommit, i den mån detta kommit till myndigheternas kännedom? En sådan redogörelse skulle lika litet som i Schweiz innebära någon förföljelse, utan dels tjäna som en förklaring från säkerhetspolisens sida av många av dess åtgärder, dels vara en varning och lärdom för framtiden.

P.

Rysslands säkerhet — En av de viktigaste orsakerna till de råpolitiska svårigheterna i de internationella förbindelserna är tvetydigheten i de politiska termernas betydelse. Liksom ordet »demokrati» har en helt annan betydelse i öster mot i väster, så menar man i Moskva med ordet »säkerhet» något helt annat än i London och Washington. Det vill alltså synas som om Västerlandet inte till fullo förstod vilken politisk betydelse det har att de viktigaste politiska termerna tolkas på ett helt annat sätt i Östern. Det är emellertid så, att ett avtal eller en överenskommelse kan ha någon mening endast om båda parterna förknippa samma begrepp med de ord som användas i avtalet. I väster är det mycket få personer som inse att möjligheten att framkalla missförstånd på vilket avsnitt man behagar inom den internationella politiken utgör ett mäktigt politiskt vapen. Detta inses däremot mycket väl i Moskva.

Västern söker alltså få en uppfattning om Ryssland. Under kriget skötte censuren om att det i pressen inte infördes något, som kunde ge anledning till »missnöje» i Moskva. Efter krigets slut har emellertid detta »tabu» fallit bort, och för närvarande är Ryssland utan tvekan »huvudpersonen» i den anglosaxiska publicistiken.

Det finns för närvarande flera skolor eller politiska orienteringar, av vilka var och en anser att den funnit nyckeln till den s. k. »ryska gåtan».

Till för kort tid sedan hade i England och Förenta Staterna den skolan största antalet anhängare, vars uppfattning skulle kunna sammanfattas sålunda: den ryska politiken dikteras av misstro mot och fruktan för det »kapitalistiska» Västerlandet. Den ryska politikens huvudmål är — säkerhet. Man måste alltså övertyga Ryssland om att Västerlandet inte planerar något korståg mot det utan tvärtom uppriktigt önskar ett gott samarbete.

Ovannämnda princip har under de senaste månaderna ägnats hundratals artiklar. Den låg även till grund för Byrnes' politik, när han föreslog Ryssland en 25-årig militärallians, som skulle förena Förenta Staterna, England, Frankrike och Sovjet mot tysk och japansk aggression. Denna uppfattning är även orsaken till F. N:s och alla internationella konferensers misslyckande från och med San Francisco, över Washington och London och till Paris.

Denna uppfattning »går» inte, som man säger på politikerjargong. Den går inte, men den gäller fortfarande i stor utsträckning. Dess anhängare resonera nu på följande sätt: diagnosen är riktig, det

är bara läkemedlet som är felaktigt. Och detta är anledningen till att denna uppfattning förmodligen kommer att gälla ännu en lång tid.

Grundorsaken till alla missförstånd mellan Västerlandet och Ryssland är just denna ständigt diskuterade »säkerhet». Detta ord betyder nämligen helt skilda saker i Ryssland och i väster.

I julinumret av »Colliers» stod en artikel av Frank Gervais (med titeln What's Russia up to?). Författaren uppräknade allt vad Ryssland vunnit från Teheran till denna dag. Gervais påpekar mycket riktigt att med Teheran alla Rysslands mest högtflygande imperialistiska planer uppfylldes; ändock fordrar Ryssland ständigt något mera. Och det gör detta — enligt den citerade författarens uppfattning — »för att nå säkerheten att aldrig bli anfallet».

Detta slags uppfattning är ett typiskt exempel på den omtalade missuppfattningen av begreppet »säkerhet».

I Västerlandet gäller fortfarande följande:

1. I närvarande stund är världens problem politik och inte strategi. Ett framtida krig — om det kommer — kommer att utbryta av politiskt-ideologiska skäl och inte av någon annan orsak.

2. Säkerhet kan i dag inte uppnås medelst några som helst gränser eller strategiska säkerhetszoner. Amerikanerna ha offentliggjort att de till sitt förfogande har raketvapen med många tusen kilometers räckvidd. Om vi därtill lägga atomenergien och de noggrant bevakade vapen, som grunda sig på denna, så förstå vi, att begrepp sådana som »buffertstater», »säkerhetszoner» o. s. v. helt förlorat sin betydelse.

Vad betyder då dessa förändringar för tolkningen av ordet »säkerhet»?

Säkerhet blir för varje dag allt mindre ett *strategiskt* och allt mer ett *politiskt begrepp*. Ryssland har mycket väl förstått denna förändring och vet, att ett väl organiserat kommunistiskt parti i staten X ur Moskvas säkerhetssynpunkt är en betydligt viktigare faktor än några tiotal välbevärnade divisioner.

Säkerhet är i denna dag framför allt politik, politiskt-ideologiskt herravälde, och det är detta slags säkerhet och ingen annan, som Sovjetunionen eftersträvar. Icke Jalta, icke Dardanellerna, icke atombomben utan en världsomfattande enhetlig politisk organisation (kommunistisk) ledd från Moskva, är för Ryssland idealet av säkerhet.

Ryssland var den första som upptäckte att det gamla historiska slagordet nu gäller omvänt och lyder: »Cuius religio, eius regio.»

Ett klassiskt exempel på Säkerhetsrådets (vems säkerhet?) verksamhet var den persiska frågan. Från konfliktens första stund var man i Persien medveten om att man inte kunde räkna på någon hjälp. Det är inte så märkvärdigt att man trots hänvändelser till England och USA (som garanterat Persiens oavhängighet och integritet) lutade åt direkta underhandlingar. »Direkta underhandlingar» är ett dekorativt synonym för kapitulation.

En brittisk publicist har mycket riktigt påpekat, att om Nationernas Förbunds statut varit avfattad såsom F.N:s statut, skulle tyskarna inte behövt utträda ur N.F. Hitler skulle med användande

av »veterätten» alldeles legalt kunnat verkställa annekteringen av Sudetlandet, Tjeckoslovakiet, Österrike, Polen med flera länder.

Från och med krigsslutet har det skrivits, talats och — vad mera är — handlats tusen gånger mera för Rysslands säkerhet än för alla andra länders i världen säkerhet tillsammans. När allt kommer omkring, kan inte F. N. få vara ett ryskt försäkringsbolag och ännu mindre en nervklinik för de sovjetryska »säkerhetskomplexens» behandling.

Artur Koestler framhåller i en artikel kallad »Raise the Iron Curtain» (Tribune — London) att dessa sovjetryska »komplex» i grund och botten inte äro något annat än *fragment av en planlagd psykisk upprustning*.

Det är sant, att den stora massan sovjetryska medborgare dras med en sjuklig misstänksamhet mot det »kapitalistiska» Västerlandet. Det är sant att de sovjetryska fotbollsspelarna vid sin vistelse i London vägrade att motta några sandwiches på fotbollsplanen av rädsla för att de skulle vara förgiftade. Denna ivrigt uppodlade potential av misstänksamhet, okunighet och därpå grundat hat mot Västerlandet — utgör den farligaste delen av den sovjetryska rustningsplanen. Frukten och misstron (huvudbeståndsdelarna i hatet) fördjupas och förstärks i en fullständig isolering och avskildhet från den övriga världen.

Ryssland framställer oavbrutet nya krav på Västerlandet, alla dikterade av kravet på »säkerhet». Västerlandet måste — skriver Koestler i den citerade artikeln — för sin säkerhets skull och för världsfredens skull fordra psykisk avrustning av Ryssland. Denna fråga måste komma i främsta rummet före alla andra frågor rörande Ryssland.

I praktiken föreslår Koestler att man skall framställa följande krav till Sovjet: a) Fritt tillträde och fri cirkulation på Sovjetunionens område för alla organiserade tidningar, tidskrifter, böcker, filmer, konstverk o. s. v. b) Upphävande av eller förändringar i den ryska censuren, så att utlandsnyheter få offentliggöras i obeskuren form. c) Fritt tillträde för journalister, korrespondenter, parlamentariska kommissioner o. dyl. till av Ryssland ockuperade territorier. d) Avskaffande av alla passinskränkningar, så att sovjetmedborgare kunna få resa utanför Sovjetunionens gränser och utlänningar släppas in i Sovjetunionen. e) Upprättande av en brett lagd plan för utbyte av studenter, lärare, professorer, arbetare o. s. v. mellan Sovjet och de västerländska staterna.

Koestler, som i Västerlandet gäller såsom expert på sovjetryska frågor — är det i själva verket inte alls. Han har aldrig suttit i ett sovjetfängelse. Hjälten i Koestlers sista bok »Zero et l'infini» (Paris 1946), som sitter i ett sovjetfängelse, har en klocka och på väggarna i cellen sitta fångarnas visitkort uppspikade. Det är svårt att tänka sig mera komprometterande bevis på bristande kännedom om verkligheten i Sovjet. Det visar att även Koestlers teoretiska kännedom om Ryssland är ofullständig och ytlig. Denna typ av experter bidrar till att göra ogenomträngligheten tätare i den barriär,

som skiljer Ryssland och Västerlandet åt. Och de ovan citerade kraven på Ryssland äro ett tydligt bevis härpå. Dessa krav gå ut på att förstöra delar av den s k järnridån, vilken är en populär benämning på Sovjets isoleringspolitik.

Man behöver inte veta så mycket om Ryssland som Koestler ändock gör för att förstå, att diktaturen i en totalitär stat inte kan existera jämsides med en fri opposition. Koestlers krav betyder i själva verket krav på bildande av en dylik opposition i Ryssland med ty åtföljande konsekvenser — kommunisternas avstående av makten till förmån för en mer demokratisk regim. Dylika ultimativa krav till Ryssland skulle få samma mottagande som kravet på kapitulation utan villkor fick i Hitlertyskland efter konferensen i Casablanca år 1942.

Förresten är det svårt att komma med dylika krav, eftersom Ryssland trots alla fakta framhårdar i att det inte existerar någon rysk isolationism och att begreppet »järnridå» är ett reaktionärt fantasifoster.

I Ryssland finns det ju officiellt personlig frihet, det fria ordet och frihet att opponera sig — garanterad av konstitutionen. Med det tillägget bara, att ordet frihet har en helt annan betydelse än i Västerlandet.

Västerlandet vill emellertid fortfarande inte förstå detta. Där resonerar man fortfarande på så sätt, att om det inte finns någon gränsharriär mot de kommunistiska idéerna, så kan det inte heller någonstans i världen finnas någon barriär mot de västerländska idéerna. I Amerika, England, Frankrike och Belgien — överallt finns det kommunistiska partier, sovjetryska propagandacentraler, sovjetryska tidningar, böcker o. s. v. Varför skulle då Västerlandet inte ha rätt att fordra samma privilegier för sina idéer, som det själv beviljat den kommunistiska ideologien?

Så länge detta villkor inte blivit uppfyllt, kan Västerlandet inte tala om säkerhet. Så länge detta villkor inte blivit uppfyllt, är begreppet »en värld» en hägring. Och om det är sanning, att i mänsklighetens nuvarande utvecklingsfas det måste vara antingen en värld eller ingen alls, så måste man i händelse av rysk vägran fastställa, att den goda viljans »appeasement»s korståg gjort bankrutt. Inte förrän en politisk opposition i detta ords västerländska betydelse uppstår i Ryssland kan frågan om säkerheten åter bli ett strategiskt och inte ett politiskt begrepp.

Tadeusz Norwid.

Det allvarliga ekonomiska läget. Den ekonomiska politiken under det gångna året har kännetecknats av en påtaglig brist på klara riktlinjer. 1944 års penningpolitiska program uppgavs genom finansminister Wigforss' självrådiga utfästelser redan på hösten samma år i dåvarande valrörelse. 1945 kännetecknades av krigsslutet och den allmänna fredsyran, i vilken landets under avspärrningsåren samlade lager av exportvaror fördes ut för att hjälpa till att få i gång produktionen i segrarländerna. De därvid samlade valutareserverna,

som våren 1946 nådde sin höjdpunkt, ha därefter successivt förbrukats på en import, som endast i begränsad utsträckning tillfört landet nödvändiga råvaror. För fortsatt import äro vi nu hänvisade till den valutatillförsel, vår export kan lyckas anskaffa. Några lager och reserver finnas inte längre att falla tillbaka på.

Samtidigt kännetecknas läget inom landet av en växande efterfrågan i förhållande till varutillgången, vilken befaras bli än knappare nästa år. Sedan 1944 års program uppgivits, har genom successiva lönehöjningar den samlade inkomstsommen befunnit sig i stadigt stigande för att under sistförflutna år ha stigit med cirka 10 procent i genomsnitt över hela linjen. I höstens valrörelse utlovade finansministern nya löneökningar, vilka genom nu pågående avtalsförhandlingar komma att realiseras bl. a. i den formen, att ramavtalet med dess »indextak» slopas och lönerna höjas med 5 procent den 1 februari, om levnadskostnadsindex före årsskiftet nått taket 249 och eljest den 1 maj. Vid sidan av de kollektivavtalsbestämda lönerna pågå individuela lönestegringar av betydande storlek.

På prisfronten har spänningen ökats, och genom att priskontrollens nuvarande ledning, antingen den nu ligger i händerna på dess nye ordförande eller hos regeringen, driver en energisk, prissänkande politik, vidgas klyftan mellan den monetära köpkraften och den varumängd, som till priskontrollerade priser står till förfogande. Överskottsköpkraften riktar sig följaktligen mot de fria varorna, vilkas priser drivas orimligt i höjden. Företagarna, vilkas inställning till priskontrollen blivit mer och mer kritisk, drivas att producera varor, som inte äro priskontrollerade, då kostnaderna för de senare många gånger inte täckas av de tillåtna priserna. Det betänkligaste är emellertid, att arbetskraften drives över från den viktigare produktionen till mindre angelägen sådan. Den nuvarande arbetskraftsbristen, som utan gensägelse huvudsakligen hänger samman med andra omständigheter, är helt säkert till icke ringa del konstlad. Den förda prispolitiken är ägnad att bringa den samhälls-ekonomiska balansen ur jämvikt och bidrager därför i sin mån till att öka inflationsfaran.

Samtidigt som efterfrågan alltmer drives i höjden, bedömas utsikterna att öka varutillgången tämligen pessimistiskt. Det största hindret härvidlag utgöres av arbetskraftsbristen. Medan under 30-talet den arbetsföra befolkningen ökade med cirka 30,000 nya arbetare årligen, inträder fr. o. m. i år en direkt minskning av de arbetsföra åldrarna. Hela befolkningen fortsätter dock alltjämt att öka. Knappheten på alla slags material kommer sannolikt att fortvara. Av våra naturtillgångar är skogen starkt ansträngd. Importen särskilt av bränsle har sin givna begränsning dels i den väntade valutabristen, som till stor del kommer att bli en följd av att exporten av våra viktigaste varor, skogsprodukterna, inte kan ökas utan att begränsa hemmamarknadens försörjning, dels i det allmänt ogynnsamma ekonomiska läget i världen, där särskilt Tysklands lamslående är ett svårt hinder för återhämtningen i alla Europas länder.

Från experthåll har varnats för att läget under 1947 kan komma

att förvärras, och maningar ha framförts att visa moderation i anspråken på ett förbättrat reallöneläge. I riksdagen har oppositionen begärt klara besked om regeringens ekonomiska politik med hänvisning till de faktiska förhållandena, och särskilt högerens ledning har i upprepade framstötter ihärdigt pekat på osäkerheten i regeringens kurs. Det började med hr Domös interpellation till statsministern vid vårriksdagen angående varuförsörjningen och riktlinjerna för penningpolitiken m. m. och återupptogs därefter i olika sammanhang för att nu senast vid remissen av omsättningsskattepropositionen ge upphov till en debatt, vari även från regeringens sida lägets allvar medgavs. Regeringen har visserligen vidtagit en mängd åtgärder t. ex. ingripande mot exporten, uppvärdering av kronans yttre värde, reglering av investeringarna, skärpning av priskontrollen, subventionering av importen m. m., påpekades från oppositionens sida, men åtgärderna ha snarare haft karaktären av tillfälliga stötar än utgjort led i en genomtänkt och klart utformad politik, som haft ett bestämt mål i sikte, nämligen avvärijandet av en befärad inflation. Tydligast har detta kommit till synes i propositionen om omsättningsskattens avveckling vid årsskiftet. Utan att se åtgärden i dess samband med andra åtgärder för att bekämpa inflationen avhänder sig regeringen ett viktigt skattepolitiskt vapen och bryter därmed med sin sedan länge proklamerade uppfattning om skattepolitiken som ett medel att styra den ekonomiska utvecklingen, framhålls från oppositionens sida.

Vid månadsskiftet publicerades 1945 års statsskatteberednings betänkande med förslag om värnskattens inarbetande i den statliga inkomstskatten, ehuru något sänkt för inkomstagare under 15,000 kronors inkomst men höjd för de större inkomstagarna, höjd förmögenhetsskatt, höjd bolagsskatt och införandet av en kvarlåtenskapsskatt för kvarlåtenskaper över 25,000 kronor samt med anledning härav höjning av gåvoskatten. De nya förslagets verkan i inflationsbefrämjande riktning får inte förbises. Den 5 december höll statsrådet Myrdal ett föredrag inför Nationalekonomiska föreningen, vari han bebådade införandet av importreglering och skärpt investeringskontroll nästa år. Ett par dagar senare meddelade dock finansminister Wigforss, att regeringen inte övervägt någon importreglering.

Den Erlanderska regeringens villrådighet nu påminner, trots de ekonomiska krisernas helt olika karaktär, inte så litet om den första Brantingska regeringens famlande hösten 1920, då Thorsson såg räddningen i — ministärens avgång och bildandet av en samlingsregering.

